

Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTES JULIANAS KOKOTES [JULIANE KOKOTT]
SECINĀJUMI,
sniegti 2017. gada 16. februārī¹

Lieta C-74/16

Congregación de Escuelas Pías Provincia Betania
pret
Ayuntamiento de Getafe

(*Juzgado de lo Contencioso-administrativo n 4 de Madrid* (Madrides Administratīvā tiesa, Spānija)
lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Konkurence — Valsts atbalsts — LESD 107. panta 1. punkts — Spānijas ēku, ietaišu un būvdarbu nodoklis — Katoļu baznīcas atbrīvojums no nodokļa — Katoļu baznīcas darbību ar un bez saimnieciska rakstura nošķiršana — Katoļu baznīcas darbības, kurām nav strikti reliģiska mērķa — Darbība, istenojot Katoļu baznīcas sociālo, kultūras un izglītības misiju — Baznīcas, reliģiskās organizācijas un reliģiskās apvienības — LESD 17. pants — LESD 351. pants

I – Ievads

1. Vai par aizliegtu valsts atbalstu atbilstoši LESD 107. panta 1. punktam var uzskatīt to, ka dalībvalsts reliģiskai apvienībai piemēro atbrīvojumu no konkrētiem nodokļiem, tostarp arī par darbībām, kurām nav strikti reliģiska mērķa? Tas principā ir jautājums, kuru Spānijas tiesa izskatāmajā lietā lūdz Tiesu noskaidrot.

2. Jautājums rodas, ņemot vērā dažādos atbrīvojumus no nodokļiem, kurus Spānijas Karaliste piešķir Katoļu baznīcai, pamatojoties uz 1979. gadā noslēgto starptautisko nolīgumu ar Svēto Krēslu. Atsaucoties uz šo nolīgumu, Katoļu baznīca izskatāmajā lietā kā baznīcas skolas tiesību subjekts vēlas panākt tā pašvaldības nodokļa atmaksu, kas tai bija jāsamaksā saistībā ar vienas skolas ēkas celtniecības darbiem.

3. Ņemot vērā, ka Savienības konkurences tiesību normas ir piemērojamas tikai uzņēmumiem, izskatāmās lietas risinājums ir saistīts ar saimnieciskās darbības un darbības, kurai nav saimnieciska rakstura, nošķiršanu, kas ne vienmēr ir viegli izdarāms. Jau no agrākiem spriedumiem² ir labi zināms, ka it īpaši izglītības joma atrodas krustpunktā starp uzņēmējdarbības un sociālajiem, jā, pat kultūras, uzdevumiem.

¹ — Oriģinālvaloda – vācu.

² — Skat. it īpaši spriedumus, 1988. gada 27. septembris, *Humbel un Edel* (263/86, EU:C:1988:451); 1993. gada 7. decembris, *Wirth* (C-109/92, EU:C:1993:916), kā arī 2007. gada 11. septembris, *Schwarz un Gootjes-Schwarz* (C-76/05, EU:C:2007:492) un Komisija/Vācija (C-318/05, EU:C:2007:495), vēl arī EBTA Tiesas spriedumu, 2008. gada 21. februāris, *Private Barnehagers/EBTA* Uzraudzības iestāde (E-5/07, *Report of the EFTA Court 2008*, 61. lpp.).

4. Tomēr jaunu dimensiju šis problemātiskais jautājums izskatāmajā lietā iegūst ar to, ka tas galu galā skar attiecības starp valsti un baznīcu, kurām Savienības primārajās tiesībās ar LESD 17. pantu ir veltīta īpaša uzmanība. Ņemot vērā bieži vien kaismīgās debates par reliģijas un reliģisko apvienību lomu mūsdienu Eiropas sabiedrībā³, izskatāmā lieta nevarētu būt vēl aktuālāka. Izvirzītie tiesiskie jautājumi varētu būt ļoti noderīgi ne tikai Spānijai, bet arī daudzām citām dalībvalstīm.

5. Tā kā Spānijas nolīgums ar Svēto Krēslu ir ticis noslēgts vēl pirms Spānijas pievienošanās Eiropas Kopienai, izskatot lietu, ir jāņem vērā vēl arī LESD 108. un 351. pants.

II – Atbilstošās tiesību normas

A – *Savienības tiesības*

6. Atbilstošās Savienības tiesību normas izskatāmajā lietā veido LESD 107. panta 1. punkts, kurš ir ietverts LESD VII sadaļas 1. nodaļā (“Konkurences noteikumi”):

“Ja vien Līgumi neparedz ko citu, ar iekšējo tirgu nav saderīgs nekāds atbalsts, ko piešķir dalībvalstis vai ko jebkādā citā veidā piešķir no valsts līdzekļiem un kas rada vai draud radīt konkurences izkropļojumus, dodot priekšroku konkrētiem uzņēmumiem vai konkrētu preču ražošanai, ciktāl tāds atbalsts iespaido tirdzniecību starp dalībvalstīm.”

7. Līdztekus ir jānorāda uz LESD 17. panta 1. punktu, kas atrodas LESD pirmās daļas II sadaļā (“Vispārēji piemērojami noteikumi”) un kurā ir noteikts:

“Savienība respektē un neskar baznīcu un reliģisko organizāciju vai apvienību statusu, kas noteikts dalībvalstu tiesību aktos.”

8. Visbeidzot, nozīme ir LESD 351. pantam, noteikumam no LESD septītās daļas (“Vispārīgi un nobeiguma noteikumi”):

“Līgumi neietekmē tiesības un pienākumus, ko uzliek nolīgumi, kurus pirms 1958. gada 1. janvāra un – attiecībā uz kandidātvalstīm – pirms to pievienošanās dienas viena vai vairākas dalībvalstis, no vienas puses, noslēgušas ar vienu vai vairākām trešām valstīm, no otras puses.

Ja minētie nolīgumi nesader ar Līgumiem, attiecīgā dalībvalsts vai attiecīgās dalībvalstis veic visus vajadzīgos pasākumus, lai novērstu konstatēto nesaderību. Vajadzības gadījumā dalībvalstis šajā sakarā sniedz savstarpēju palīdzību un vienojas par kopēju attieksmi.

Piemērojot šā panta pirmajā daļā minētos nolīgumus, dalībvalstis ņem vērā to, ka tiesības, par kuru piešķiršanu tās vienojušās Līgumos, ir būtiska Savienības sistēmas daļa un tādējādi ir cieši saistītas ar kopīgu iestāžu dibināšanu, attiecīgu pilnvaru piešķiršanu tām, kā arī ar to, ka visas citas dalībvalstis piešķir tādas pašas tiesības.”

3 — No jaunākajām skat., piemēram, lietas *Achbita* (C-157/15) un *Bouagnaoui* un *ADDH* (C-188/15).

B – Starptautiskās tiesības

9. Spānijas valsts un Svētā Krēsla 1979. gada 3. janvāra Nolīguma par saimnieciskiem jautājumiem⁴ IV panta 1. punkta B) apakšpunkta pirmajā daļā ir paredzēts, ka Katoļu baznīcas nekustamie īpašumi “pastāvīgi un pilnīgi ir atbrīvoti no reālā nodokļa un ieņēmuma nodokļa, kā arī no ienākuma nodokļa un īpašuma nodokļa”.

10. Tomēr, kā izriet no šā noteikuma otrās daļas, attiecīgo atbrīvojumu no nodokļa nepiemēro “ienākumiem no tirdzniecības un ražošanas uzņēmumiem vai to aktīviem, kuru lietošanas tiesības nodotas trešām personām”, līdzīgi kā “ienākumiem no kapitāla, kā arī ienākumiem, par kuriem ienākuma nodokli ietur ienākumu gūšanas vietā”.

11. 1979. gada nolīguma VI pantā ir ietverts strīdu izšķiršanas mehānisms, atbilstoši kuram Svētais Krēsls un Spānijas valdība apņemas risināt problēmas, kas saistītas ar Nolīguma interpretāciju un piemērošanu, savstarpēji vienojoties un ievērojot Nolīgumā paredzētos principus.

C – Valsts tiesības

12. Ēku, ietaišu un būvdarbu nodoklis⁵, kuru iekasē Spānijā, ir paredzēts 1988. gada likumā. Pašlaik nodoklis ir pamatots ar Likuma par pašvaldību budžetiem⁶ 100. panta 1. punktu, kurā grozījumi izdarīti ar Karaļa Leģislatīvo dekrētu 2/2004⁷, kas pieņemts 2004. gada 5. martā⁸. Tas ir pašvaldības netiešais reālais nodoklis, kura ieņēmumi tiek novirzīti Spānijas pašvaldībām.

13. Spānijas Finanšu ministrija ar 2001. gada 5. jūnija rīkojumu⁹ ir noteikusi, ka ēku, ietaišu un būvdarbu nodoklim ir piemērojams 1979. gada nolīguma IV panta 1. punkta B) apakšpunkts. Vēlāk ar 2009. gada 15. oktobra rīkojumu¹⁰ attiecīgais 2001. gada rīkojums tika precizēts tādējādi, ka noteiktais atbrīvojums no nodokļa esot piemērojams tikai ēkām, kuras atbrīvotas no nekustamā īpašuma nodokļa¹¹, proti, ēkām, kuras paredzēts izmantot tikai un vienīgi reliģiskiem mērķiem¹². Tomēr 2009. gada rīkojums savukārt tika atcelts ar *Audiencia Nacional* [Spānijas Valsts tiesas] 2013. gada 9. decembra spriedumu, jo tas esot pretrunā 1979. gada nolīguma IV panta 1. punkta B) apakšpunktam un VI pantam¹³.

III – Fakti un pamatlieta

14. *Congregación de Escuelas Pías Provincia de Betania (Comunidad de Casa de Escuelas Pías de Getafe, PP. Escolapios)*¹⁴ ir Katoļu baznīcas struktūra, un kā tādai tai ir piemērojams 1979. gada nolīgums. Tai pieder nekustamais īpašums netālu no Madrides, Hetafes pašvaldībā, kurā atrodas “*La Inmaculada*” skola.

4 — BOE Nr. 300, 1979. gada 15. decembris, 28782. lpp. (turpmāk tekstā – “1979. gada nolīgums” vai vienkārši “Nolīgums”).

5 — *Impuesto sobre Construcciones, Instalaciones y Obras (ICIO)*.

6 — *Ley reguladora de las Haciendas Locales*.

7 — *Real Decreto Legislativo*.

8 — BOE Nr. 59, 2004. gada 9. marts, 10284. lpp.

9 — BOE Nr. 144, 2001. gada 16. jūnijs, 21427. lpp. (turpmāk tekstā – “2001. gada rīkojums”).

10 — EHA/2814/2009, BOE Nr. 254, 2009. gada 21. oktobris, 88046. lpp. (turpmāk tekstā – “2009. gada rīkojums”).

11 — *Impuesto sobre Bienes Inmuebles (IBI)*.

12 — Atbilstoši Spānijas valdības sniegtajai informācijai šis precizējums ir pieņemts, “vienojoties ar Spānijas Bīskapu konferenci”, un tā mērķis bija novērst Eiropas Komisijas izteiktās bažas jautājumā par valsts atbalsta aizliegumu (Nr. SA.22829, Spānija – katoļu reliģisko iestāžu atbrīvošana no nodokļiem [E 2/2007]).

13 — ECLI:ES:AN:2013:5382 (pēdējais minētais spriedums ir apstiprināts ar Spānijas *Tribunal Supremo* [Augstākās tiesas] 2014. gada 19. novembra spriedumu, ECLI:ES:TS:2014:4901).

14 — Turpmāk tekstā – “kongregācija”.

15. 2011. gada 4. martā kongregācija lūdza Hetafes pašvaldību izdot būvatļauju attiecīgajā nekustamajā īpašumā ietilpstošās savrupās ēkas renovēšanai un paplašināšanai. Skola attiecīgo ēku izmanto kā aktu zāli. Aktu zāli bija paredzēts aprīkot ar 450 sēdvietām, lai to varētu izmantot sanāksmēm, kursiem, konferencēm u.tml.

16. Būvatļauja tika izdota 2011. gada 28. aprīlī, par ko kongregācijai bija jāsamaksā ēku, ietaišu un būvdarbu nodoklis EUR 23 730,41 apmērā.

17. Tomēr vēlāk, atsaucoties uz 1979. gada nolīguma IV panta 1. punkta B) apakšpunktu, kongregācija iesniedza pieteikumu par iekasētā nodokļa atmaksu.

18. Ar 2013. gada 6. novembra lēmumu pašvaldības nodokļu iestāde¹⁵ noraidīja attiecīgo pieteikumu. Pamatojumam tā norādīja, ka atbrīvojums no nodokļa nav piemērojams, jo šī darbība nav saistīta ar Katoļu baznīcas reliģiskajiem mērķiem. Atbildot uz kongregācijas celto iebildumu par lēmumu, ar kuru tās pieteikums tika noraidīts, pašvaldības nodokļu iestādes vadītājs to ar 2014. gada 27. februāra lēmumu atstāja spēkā. Par šo pēdējo lēmumu kongregācija 2014. gada 21. maijā cēla prasību iesniedzējtiesā – *Juzgado de lo Contencioso-administrativo Nr. 4 de Madrid* (Madrīdes Administratīvā tiesa Nr. 4).

IV – Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu un tiesvedība Tiesā

19. Ar 2016. gada 26. janvāra rīkojumu *Juzgado de lo Contencioso-administrativo Nr. 4 de Madrid* saskaņā ar LESD 267. pantu ir uzdevusi Tiesai šādu jautājumu prejudiciāla nolēmuma sniegšanai:

“Vai Katoļu baznīcas atbrīvojums no ēku, ietaišu un būvdarbu nodokļa saistībā ar būvdarbiem nekustamajos īpašumos, kas paredzēti tādas saimnieciskās darbības veikšanai, kurai nav strikti reliģiska mērķa, ir pretrunā LESD 107. panta 1. punktam?”

20. Tiesvedībā Tiesā rakstveida apsvērumus ir iesniegušas Spānijas Karaliste un Eiropas Komisija. 2017. gada 10. janvāra tiesas sēdē līdztekus šīm lietas dalībniecēm kā pamata tiesvedības puses bija pārstāvētas arī kongregācija un *Ayuntamiento de Getafe* [Hetafes pašvaldība].

V – Vērtējums

A – Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pieņemamība

21. Saskaņā ar Tiesas Reglamenta 94. pantu¹⁶ lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu papildus prejudiciālā jautājuma formulējumam ir ietverama arī vajadzīgā informācija par pamatlītas faktiskajiem un tiesiskajiem apstākļiem. Tāpat iesniedzējtiesai ir jāsniedz izklāsts, kāda ir saikne starp interpretējamajām Savienības tiesību normām un pamatlītu, kā arī jānorāda iemesli, kas likuši tai šaubīties par attiecīgo tiesību normu interpretāciju vai spēkā esamību. Saskaņā ar judikatūru informācijai par faktiskajiem un tiesiskajiem apstākļiem ir īpaša nozīme tiesvedībās konkurences tiesību jomā¹⁷.

15 — *Órgano de Gestión Tributaria*.

16 — Vajadzību ievērot Reglamenta 94. pantu Tiesa ir uzsvērusi, piemēram, 2016. gada 12. maija rīkojumā *Security Service* u.c. (no C-692/15 līdz C-694/15, EU:C:2016:344, 18. punkts). Pastāvīgajā judikatūrā jau iepriekš ir tikušas formulētas pēc būtības līdzīgas prasības lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu pieņemamībai; skat. daudzu spriedumu starpā spriedumus, 2012. gada 24. aprīlis, *Kamberaj* (C-571/10, EU:C:2012:233, 42. punkts), un 2016. gada 21. decembris, *Vervloet* u.c. (C-76/15, EU:C:2016:975, 56. un 57. punkts).

17 — Šajā ziņā skat. rīkojumu, 2002. gada 8. oktobris, *Viacom* (C-190/02, EU:C:2002:569, 21. un 22. punkts), kā arī spriedumus, 2008. gada 31. janvāris, *Centro Europa 7* (C-380/05, EU:C:2008:59, 58. punkts); 2013. gada 21. novembris, *Deutsche Lufthansa* (C-284/12, EU:C:2013:755, 20. punkts), un 2014. gada 13. februāris, *Airport Shuttle Express* u.c. (C-162/12 un C-163/12, EU:C:2014:74, 38. punkts).

22. Ņemot vērā iepriekš minēto, gan Spānijas valdība, gan Komisija izskatāmajā lietā izsaka šaubas par lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pieņemamību. Tomēr neviens no izvirzītajiem argumentiem man nešķiet atbilstīgs.

23. Pirmkārt, nepārliciecināms ir Spānijas valdības izteiktais pārmetums, ka lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu tiek izvirzīts tīri hipotētisks jautājums un tā mērķis esot saņemt tādu atzinumu par Savienības tiesību interpretāciju, kuram neesot nekā kopīga ar pamatlīetas reālo situāciju.

24. Tā tas ir tādēļ, ka, no vienas puses, saskaņā ar pastāvīgo judikatūru uz jautājumiem par Savienības tiesību interpretāciju attiecas atbilstības pieņēmums¹⁸ un iesniedzējtiesai šajā sakarā tiek piešķirta rīcības brīvība¹⁹. No otras puses, izskatāmajā lietā nekādi nevar uzskatīt par acīmredzamu, ka lūgtajai LESD 107. panta interpretācijai nebūtu saiknes ar realitāti vai pamatlīetas priekšmetu. Gluži pretēji, pareizai LESD 107. panta 1. punkta interpretācijai ir milzīga nozīme kongregācijas prasības izlemšanā, jo vēlamais atbrīvojums no nodokļa var tikt piešķirts tikai tad, ja tas nav pretrunā Savienības tiesību noteikumiem par valsts atbalstu. Ar šo jautājumu saistītās iesniedzējtiesas šaubas pietiekami skaidri izriet no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu.

25. Otrkārt, attiecībā uz pamatlīetas tiesiskajiem apstākļiem, pretēji Spānijas valdības sniegtajiem apsvērumiem, lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu nav acīmredzamu nepilnību. Lūgumā saprotami ir norādītas atbilstošās Spānijas normas nodokļu tiesību jomā, kā arī attiecīgie 1979. gada nolīguma starptautiskie noteikumi. Turklāt Spānijas valdība nav identificējusi nevienu tiesību normu, kuru iesniedzējtiesa nebūtu ņēmusi vērā vai būtu aizmirsusi norādīt.

26. Treškārt, lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu ir pietiekami izklāstīti arī pamatlīetas faktiskie apstākļi. Jāpiekrīt Spānijas valdībai un Komisijai, ka iesniedzējtiesa būtu varējusi precīzāk raksturot kongregācijas darbību izglītības jomā kopumā un īpaši – attiecīgās ēkas izmantošanu. Tomēr lūgumā ir norādīta visa vajadzīgā informācija, lai izprastu prejudiciālo jautājumu un tā nozīmīgumu. Par to ir īpaši liecina apsvērumi, kurus Spānijas valdība un Komisija pašas ir sniegušas Tiesā²⁰, uz ko tiesas sēdē ir pamatoti norādījusi *Ayuntamiento de Getafe* (Hetafes pašvaldība).

27. Tādējādi kopumā var secināt, ka lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir pieņemams.

B – Prejudiciālā jautājuma vērtējums pēc būtības

28. Uzdotot savu jautājumu, iesniedzējtiesa galvenokārt vēlas noskaidrot, vai strīdīgais atbrīvojums no nodokļa, ja tas tiek piemērots skolas ēkai, ir uzskatāms par aizliegtu valsts atbalstu LESD 107. panta 1. punkta izpratnē.

1) Savienības tiesību noteikumu par valsts atbalstu piemērojamība

29. Vispirms ir jānoskaidro, vai LESD 107. panta 1. punktā ietvertais valsts atbalsta aizliegums vispār var tikt piemērots tādā gadījumā kā izskatāmajā lietā, ja ņem vērā, ka LESD 17. pantā Savienībai ir noteikts pienākums respektēt²¹ un neskart²² dalībvalstīs noteikto baznīcu statusu.

18 — Spriedumi, 1999. gada 7. septembris, *Beck un Bergdorf* (C-355/97, EU:C:1999:391, 22. punkts); 2015. gada 16. jūnijs, *Gauweiler* u.c. (C-62/14, EU:C:2015:400, 25. punkts); 2016. gada 6. septembris, *Petruhhin* (C-182/15, EU:C:2016:630, 20. punkts), un 2016. gada 21. decembris, *Vervloet* u.c. (C-76/15, EU:C:2016:975, 57. punkts).

19 — Spriedumi, 2008. gada 24. jūnijs, *Commune de Mesquer* (C-188/07, EU:C:2008:359, 31. punkts), un 2012. gada 28. februāris, *Inter-Environnement Wallonie un Terre wallonne* (C-41/11, EU:C:2012:103, 36. punkts).

20 — Šajā nozīmē daudzu spriedumu starpā skat. spriedumu, 2011. gada 18. oktobris, *Boxus* u.c. (no C-128/09 līdz C-131/09, C-134/09 un C-135/09, EU:C:2011:667, 27. punkts).

21 — Vienkāršības labad šajā gadījumā īpaši nepieminēšu “religijskās organizācijas vai apvienības”, kuras arī ir norādītas LESD 17. pantā.

22 — Ciktāl kongregācija tiesas sēdē Tiesā ir atsaukusies uz reliģijas brīvību (Pamattiesību hartas 10. pants), mani apsvērumi par LESD 17. pantu ir atbilstoši piemērojami.

30. Ar attiecīgo LESD 17. pantu Lisabonas līgumā ir pārņemta tiesību norma, kura bija ietverta jau Līguma par Konstitūciju Eiropai²³ I-52. pantā un kuras pirmsākumi ir meklējami Deklarācijā par baznīcu un nekonfesionālu organizāciju statusu²⁴, kas tika pieņemta 1997. gadā.

31. Visbeidzot, LESD 17. pantā ir konkretizēts un papildināts daudz vispārīgāks princips, kas nostiprināts LES 4. panta 2. punktā, un ir paredzēts respektēt dalībvalstu nacionālo identitāti, kas raksturīga to politiskajām un konstitucionālajām pamatstrukturām.

32. Neapšaubāmi, ka ar LESD 17. pantu ir ievērojami izcelta baznīcu īpašā sabiedriskā loma dalībvalstīs. Tomēr šī tiesību norma nevar tikt uzskatīta par kādas jomas izņēmumu, atbilstoši kuram baznīcu darbība principā būtu ārpus Savienības tiesību piemērošanas jomas. Savienības tiesības it īpaši ir jāpiemēro situācijās, kad baznīcas veic saimniecisko darbību²⁵, līdzīgi kā to Tiesa pastāvīgajā judikatūrā ir atzinusi arī attiecībā uz sporta klubiem un organizācijām²⁶ un izglītības iestādēm²⁷.

33. Tātad tādā gadījumā kā izskatāmajā lietā LESD 17. pantam ir īpaša nozīme nevis tādēļ, ka baznīcu darbībai principā nebūtu piemērojamas Savienības tiesības, bet gan drīzāk tādēļ, ka, *interpretējot un piemērojot Savienības tiesības*, ir jārespektē baznīcu statuss un tas nedrīkst tikt skarts.

2) Valsts atbalsta jēdziens saskaņā ar LESD 107. panta 1. punktu

34. LESD 107. panta 1. punktā paredzētā valsts atbalsta aizlieguma mērķis ir novērst, ka tirdzniecību starp valstīm ietekmē valsts iestāžu piešķirtās priekšrocības, kas rada vai draud radīt konkurences izkropļojumus, dodot priekšroku konkrētiem uzņēmumiem vai konkrētu preču ražošanai²⁸.

35. Valsts tiesa savā lēmumā par prejudiciālā jautājuma uzdošanu skaidri izdara pieņēmumu, ka attiecīgā skolas ēka ir paredzēta saimnieciskai izmantošanai, pretstatā strikti reliģiskai izmantošanai. Tomēr, lai sniegtu iesniedzējtiesai lietderīgu atbildi, kas tai vislabāk ļautu pieņemt lēmumu pamatlietā²⁹, sniedzot apsvērumus par LESD 107. panta 1. punktu, es vispirms atgādināšu nosacījumus, ar kādiem no Savienības tiesību viedokļa vispār tiek veikta saimnieciskā darbība (šajā ziņā skat. tūlīt a) daļu), iekams tiks analizēti konkrētie valsts atbalsta aizlieguma kritēriji (šajā ziņā skat. tālāk b) daļu).

a) Uzņēmuma jēdziens kā pamatnosacījums Eiropas tiesību konkurences jomā piemērošanai

36. Vispirms jāuzsver, ka Savienības tiesības konkurences jomā attiecas tikai uz uzņēmumu darbību³⁰.

23 — Parakstīts Romā 2004. gada 29. oktobrī 2004 (OV 2004, C 310, 1. lpp.).

24 — Deklarācija Nr. 11 starpvaldību konferences Nobeiguma aktā par 1997. gada 2. oktobrī parakstīto Amsterdamas līgumu (OV 1997, C 340, 133. lpp.).

25 — Spriedumi, 1988. gada 5. oktobris, *Steymann* (196/87, EU:C:1988:475, 9. un 14. punkts), un 2000. gada 14. marts, *Église de scientologie* (C-54/99, EU:C:2000:124).

26 — Spriedumi, 1974. gada 12. decembris, *Walrave* un *Koch* (36/74, EU:C:1974:140); 1995. gada 15. decembris, *Bosman* (C-415/93, EU:C:1995:463); 2006. gada 18. jūlijs, *Meca-Medina* un *Majcen*/Komisija (C-519/04 P, EU:C:2006:492); 2008. gada 1. jūlijs, *MOTOE* (C-49/07, EU:C:2008:376), un 2010. gada 16. marts, *Olympique Lyonnais* (C-325/08, EU:C:2010:143).

27 — Spriedumi, 2007. gada 11. septembris, *Schwarz* un *Gootjes-Schwarz* (C-76/05, EU:C:2007:492) un Komisija/Vācija (C-318/05, EU:C:2007:495).

28 — Spriedumi, 1974. gada 2. jūlijs, Itālija/Komisija (173/73, EU:C:1974:71, 26. punkts); 1996. gada 11. jūlijs, *SFEI* u.c. (C-39/94, EU:C:1996:285, 58. punkts), un 2006. gada 15. jūnijs, *Air Liquide Industries Belgium* (C-393/04 un C-41/05, EU:C:2006:403, 27. punkts).

29 — Šajā ziņā daudzu spriedumu starpā skat. spriedumus, 1990. gada 12. decembris, *SARPP* (C-241/89, EU:C:1990:459, 8. punkts); 2009. gada 2. decembris, *Aventis Pasteur* (C-358/08, EU:C:2009:744, 50. punkts); 2014. gada 17. jūlijs, *Leone* (C-173/13, EU:C:2014:2090, 56. un 64. punkts), un 2016. gada 13. jūlijs, *Pöpperl* (C-187/15, EU:C:2016:550, 35. punkts).

30 — Spriedumi, 1977. gada 16. novembris, *GB-Inno-BM* (13/77, EU:C:1977:185, 31. punkts); 2007. gada 11. decembris, *ETI* u.c. (C-280/06, EU:C:2007:775, 38. punkts); 2008. gada 1. jūlijs, *MOTOE* (C-49/07, EU:C:2008:376, 20. punkts), un 2015. gada 5. marts, Komisija u.c./*Versalis* u.c. (C-93/13 P un C-123/13 P, EU:C:2015:150, 88. punkts).

37. Uzņēmuma jēdziens ir jāsaprot funkcionāli, un tas ietver ikvienu struktūru, kura veic saimniecisko darbību, neatkarīgi no tās juridiskā statusa un finansēšanas veida³¹. Struktūra, kura neveic saimniecisko darbību, nav uzņēmums konkurences tiesību izpratnē³².

38. Apstākļi, ka parasti baznīcu galvenā darbība ir saistīta ar reliģisku, pastorālu un sociālu uzdevumu risināšanu, pats par sevi vēl nebūt nenozīmē, ka atsevišķas baznīcu aktivitātes tomēr nevarētu tikt piedēvētas saimnieciskajai dzīvei. Tā tas ir tādēļ, ka atšķirība starp saimniecisku darbību un tādu, kurai nav saimnieciska rakstura, ir jāskata atsevišķi par katru darbību, kuru veic konkrētā struktūra³³.

39. Saimnieciskā darbība ir jebkura darbība, kas ietver preču un pakalpojumu piedāvāšanu noteiktā tirgū³⁴. Turklāt tikai apstākļi, ka darbībai nav peļņas gūšanas rakstura un tās mērķis nav gūt peļņu, pats par sevi vēl neliedz izdarīt pieņēmumu par saimnieciskās darbības esamību, kamēr vien tiek piedāvātas preces un pakalpojumi³⁵.

40. Kongregācija pamatlietā vēlas panākt strīdīgo atbrīvojumu no nodokļa par būvdarbiem, kas veikti vienā no tās skolas ēkām. Tāad atbrīvojums galu galā ir saistīts ar kongregācijas kā par “*La Inmaculada*” skolu atbildīgās struktūras darbību izglītības jomā.

41. Tas, vai tieši šāda darbība izglītības jomā ir kvalificējama kā saimnieciskā darbība, ir atkarīgs no individuālā gadījuma konkrēto apstākļu visaptveroša vērtējuma, un tas ir jāveic valsts tiesai. Turklāt ir jāņem vērā gan izglītības finansēšana, gan ar izglītību īstenotie uzdevumi un mērķi, kurus izvirza par skolu atbildīgā struktūra³⁶.

42. Ja baznīcas struktūra savu izglītības iestāžu darbību pilnībā vai pārsvarā organizē komerciāli un tajā notiekošās mācības nodrošina galvenokārt apmaiņā pret skolēnu vai viņu vecāku finansiālām iemaksām un citiem nemonetāriem labumiem³⁷, tad attiecīgā struktūra piedāvā pakalpojumus LESD 56. panta izpratnē³⁸ un tādējādi veic saimniecisko darbību.

31 — Spriedumi, 1991. gada 23. aprīlis, *Höfner un Elser* (C-41/90, EU:C:1991:161, 21. punkts); 2004. gada 16. marts, *AOK Bundesverband* u.c. (C-264/01, C-306/01, C-354/01 un C-355/01, EU:C:2004:150, 46. punkts), un 2015. gada 17. septembris, *Total/Komisija* (C-597/13 P, EU:C:2015:613, 33. punkts); līdzīgi jau spriedums, 1984. gada 12. jūlijs, *Hydrotherm Gerätebau* (170/83, EU:C:1984:271, 11. punkts).

32 — Spriedums, 2002. gada 19. februāris, *Wouters* u.c. (C-309/99, EU:C:2002:98, 112. punkts).

33 — Spriedums, 2008. gada 1. jūlijs, *MOTOE* (C-49/07, EU:C:2008:376, 25. punkts, pēdējais teikums). Tādā pašā nozīmē spriedumi, 1987. gada 16. jūnijs, *Komisija/Itālija* (118/85, EU:C:1987:283, 7. punkts); 1997. gada 18. marts, *Diego Cali & Figli* (C-343/95, EU:C:1997:160, 16. un 18. punkts), un 2002. gada 24. oktobris, *Aéroports de Paris/Komisija* (C-82/01 P, EU:C:2002:617, 75. punkts); vēl arī mani secinājumi lietās *Viacom Outdoor* (C-134/03, EU:C:2004:676, 72. punkts) un *MOTOE* (C-49/07, EU:C:2008:142, 49. punkts).

34 — Spriedumi, 1998. gada 18. jūnijs, *Komisija/Itālija* (C-35/96, EU:C:1998:303, 36. punkts); 2000. gada 12. septembris, *Pavlov* u.c. (no C-180/98 līdz C-184/98, EU:C:2000:428, 75. punkts); 2006. gada 10. janvāris, *Cassa di Risparmio di Firenze* u.c. (C-222/04, EU:C:2006:8, 108. punkts); 2008. gada 1. jūlijs, *MOTOE* (C-49/07, EU:C:2008:376, 22. punkts), un 2016. gada 23. februāris, *Komisija/Ungārija* (C-179/14, EU:C:2016:108, 149. punkts).

35 — Tādā pašā nozīmē spriedumi, 2006. gada 10. janvāris, *Cassa di Risparmio di Firenze* u.c. (C-222/04, EU:C:2006:8, 122.–124. punkts), un 2008. gada 1. jūlijs, *MOTOE* (C-49/07, EU:C:2008:376, 27. punkts); līdzīgā nozīmē spriedums, 2007. gada 18. decembris, *Jundt* (C-281/06, EU:C:2007:816, 33. punkts).

36 — Tikai tas apstākļi vien, ka brīvi var tikt dibinātas mācību iestādes (Pamattiesību hartas 14. panta 3. punkts) un ka arī ticības brīvībai ir mācību elements (Pamattiesību hartas 10. panta 1. punkta otrais teikums), vēl pats par sevi nenosaka, vai izglītības pakalpojumi, kurus sniedz konkrēta mācību iestāde, ir vai nav jākvalificē kā piederīgi saimnieciskajai dzīvei.

37 — Šajā ziņā it īpaši uzmanība ir jāpievērš skolēnu un viņu vecāku materiāliem ziedojumiem, līdz pat konkrētu ēku vai būvdarbu privātam finansējumam.

38 — Šajā ziņā – saistībā ar privātām izglītības iestādēm – spriedumi, 1993. gada 7. decembris, *Wirth* (C-109/92, EU:C:1993:916, 17. punkts), kā arī 2007. gada 11. septembris, *Schwarz un Gootjes-Schwarz* (C-76/05, EU:C:2007:492, 40. punkts) un *Komisija/Vācija* (C-318/05, EU:C:2007:495, 69. punkts).

43. Turpretim citāda situācija ir tad, ja baznīcas struktūra savu izglītības iestāžu darbību organizē *nevis* komerciāli, bet gan kā daļu tās vispārīgās misijas sociālajā, kultūras un izglītības jomā un tur notiekošo mācību finansēšanai neizmanto skolēnu vai viņu vecāku iemaksas vispār vai arī izmanto tās tikai minimāli. Šādā gadījumā attiecīgā struktūra nepiedāvā pakalpojumus LESD 56. panta izpratnē³⁹ un tādējādi arī neveic darbību, kurai ir saimniecisks raksturs.

44. Pretēji iesniedzējtiesas paustajam viedoklim – baznīcas sniegto izglītības pakalpojumu kvalificēšanai par darbību, kurai nav saimnieciska rakstura, nav nepieciešams, ka ar mācībām – un galu galā arī ar ēkām, kurās notiek mācības, – tiek īstenots “strikti reliģisks mērķis”⁴⁰. Gluži pretēji, lai izdarītu pieņēmumu, ka šādiem izglītības pakalpojumiem nav saimnieciska rakstura, ir pietiekami, ja ar tiem tiek īstenots patiesi sociāls, kultūras vai izglītības mērķis.

45. Šādu redzējumu atbalsta arī LESD 17. panta 1. punktā nostiprinātais pienākums ievērot baznīcu īpašo statusu. Tas tādēļ, ka šis statuss nozīmē, ka baznīcas sabiedrībā isteno ne tikai strikti reliģisku misiju, bet arī papildus sniedz būtisku ieguldījumu sociālo, kultūras un izglītības mērķu īstenošanā. Baznīcu darbību sociālajā, kultūras un izglītības jomā vispārēji atzīstot par normālu saimniecisko dzīvi, netiktu ņemts vērā šīs darbības īpašais raksturs un tādējādi, galu galā, arī baznīcu īpašais statuss.

46. Kā izriet no tiesas sēdē teiktā, “*La Inmaculada*” skolas telpas pārsvarā tiek izmantotas izglītības pakalpojumiem, kuri ir pielīdzināmi obligātajai izglītībai valsts skolās (tā saucamā *educación obligatoria*, kuru veido *educación primaria* un *educación secundaria obligatoria*). Šie izglītības pakalpojumi tiek sniegti, pamatojoties uz nolīgumu starp kongregāciju un kompetento Spānijas reģionu *Comunidad de Madrid* (Madrīdes autonomā kopiena), un mācību lielākā daļa tiek finansēta no valsts vai pašvaldību līdzekļiem, turpretim skolēnu vai viņu vecāku veiktajiem maksājumiem un citiem nemonētārajiem labumiem ir vien nenozīmīga loma⁴¹. Tādējādi var uzskatīt, ka “*La Inmaculada*” skolā nodrošinātā obligātā izglītība ir pilnībā integrēta Spānijas valsts izglītības sistēmā.

47. Šādi apstākļi kopumā ļauj izdarīt pieņēmumu, ka strīdīgās skolas ēkas – aktu zāles – izmantošanai ir īpaša sociāla, kultūras un izglītības misija un kongregācijas darbībai šajā ziņā nav saimnieciska rakstura, pat ja tādēļ, ka skolēniem un vecākiem ir iespēja izvēlēties starp dažādām valsts vai privātām skolām, izglītības iestāžu starpā pastāv zināma “konkurence”.

48. Tomēr tiesas sēdē noskaidrojās, ka līdztekus obligātajai izglītībai “*La Inmaculada*” skolā tiek piedāvāti arī citi izglītības pakalpojumi, kas Spānijas izglītības sistēmā skaitās brīvprātīgi, proti, pirmkārt, pirmsskolas audzināšana (*educación infantil*) un, otrkārt, mācības pēc vispārējās pamatizglītības iegūšanas (*educación postobligatoria*), kuras beidzot, var iegūt vidējo izglītību (*bachillerato*) vai arodizglītību (*formación profesional*). Kā Tiesā ir atzinis kongregācijas procesuālais pārstāvis, lai finansētu šos brīvprātīgās izglītības piedāvājumus, no skolēnu vecākiem tiek iekasēta mācību maksa.

39 — Šajā ziņā – saistībā ar valsts izglītības iestādēm – spriedumi, 1988. gada 27. septembris, *Humbel un Edel* (263/86, EU:C:1988:451, 17. un 18. punkts); 1993. gada 7. decembris, *Wirth* (C-109/92, EU:C:1993:916, 15. un 16. punkts), kā arī 2007. gada 11. septembris, *Schwarz un Gootjes-Schwarz* (C-76/05, EU:C:2007:492, 39. punkts) un Komisija/Vācija (C-318/05, EU:C:2007:495, 68. punkts). Kā uzsver EBTA Tiesa, šī judikatūra, kas pieņemta par pakalpojumu sniegšanas brīvību, var tikt attiecināta arī uz tiesībām konkurences jomā un, it īpaši, uz valsts atbalsta jomu (spriedums, 2008. gada 21. februāris, *Private Barnhagers/EBTA* Uzraudzības iestāde, E-5/07, *Report of the EFTA Court* 2008, 61. lpp., 80.–83. punkts). Šādu viedokli pauž arī Komisija sava Paziņojuma par atbalsta jēdzienu 28.–30. apsvērumā (OV 2016, C 262, 1. lpp.).

40 — Šāds ir jautājuma formulējums, kuru mums ir iesniegusi iesniedzējtiesa.

41 — Neņemot vērā brīvprātīgos ziedojumus, skolēnu vecāki šajā sakarā maksā tikai par skolas fakultatīvajiem piedāvājumiem, kā, piemēram, skolēnu pārvadāšanu un pusdienām.

49. Pēdējie minētie lietas apstākļi liecina par to, ka katrā ziņā daļai no izglītības pakalpojumiem, kurus kongregācija sniedz “*La Inmaculada*” skolā, ir klasiska pakalpojuma raksturs LESD 56. panta izpratnē vai vismaz liela līdzība ar šādu pakalpojumu⁴².

50. Ņemot vērā iepriekš minēto, ir jāuzskata, ka ar pakalpojumiem, kurus kongregācija sniedz “*La Inmaculada*” skolā, tā daļēji veic saimniecisko darbību un daļēji tādu, kurai nav saimnieciska rakstura, un ka tādējādi arī strīdīgā aktu zāle nav paredzēta tikai un vienīgi sociālam, kultūras vai izglītības mērķim, bet gan vismaz daļēji tiek izmantota kongregācijas uzņēmējdarbībā.

51. Tiesvedībā Tiesā tomēr nevarēja tikt gūta skaidrība jautājumā par to, kāda “*La Inmaculada*” skolā ir proporcija starp brīvprātīgo izglītību un obligāto izglītību, tādēļ katrā ziņā, pamatojoties uz mūsu rīcībā esošo informāciju, nevar tikt kvantificēta proporcija starp kongregācijas saimniecisko darbību un to, kurai nav saimnieciska rakstura.

52. Katrā ziņā iesniedzējtiesai savas procesuālās autonomijas ietvaros ir jāizdara vajadzīgie secinājumi par kongregācijas darbību, no kuriem var spriest par strīdīgās aktu zāles izmantošanu. Šajā kontekstā tā noteikti nevarēs ņemt vērā tikai to, cik liela daļa no visām “*La Inmaculada*” skolas telpām – ievērojot visa ēku kompleksa lietderīgo platību – tiek izmantota vienam vai otram izglītības veidam⁴³. Manuprāt, daudz lielāka nozīme ir jāpievērš citiem rādītājiem, it īpaši klašu un mācību stundu skaitam, kā arī skolēnu⁴⁴ un skolotāju skaitam attiecīgi vienā vai otrā izglītības veidā, vēl ir jāņem vērā arī vidējais gada budžets, ko skola tērē vienam un otram izglītības veidam.

53. Ja kongregācijas uzņēmējdarbība salīdzinājumā ar tās izglītības pakalpojumiem sociālajā, kultūras un izglītības jomā nerasniedz vērā ņemamu apjomu, bet gan tai ir pilnībā mazsvarīgs raksturs, būtu pamatoti uzskatīt, ka kongregācija kopumā neveic saimniecisku darbību. Šādā nozīmē savu viedokli Tiesā pamatoti puda arī Komisija.

54. Šāda pieeja ir pamatota galvenokārt vienkāršošanas iemeslu dēļ un ļauj pēc iespējas nebirokrātiski piemērot Savienības tiesību noteikumus par valsts atbalstu. Tomēr, lai īstenotu tiesiskās noteiktības principu, ir jānosaka robežvērtība, kuru uzņēmumi un valsts iestādes varētu izmantot kā vispārīgu norādījumu, lai saimniecisko darbību kvalificētu kā tādu, kurai ir pilnībā mazsvarīgs raksturs.

55. Šķiet, ka Komisija uzskata, ka saimnieciskajai darbībai, kura nepārsniedz 20 % no tādas struktūras kā kongregācija kopējā izglītības piedāvājuma, būtu “vienīgi papildinošs”, mazsvarīgs raksturs. Šajā ziņā Komisija atsauca uz tās Vispārējo grupu atbrīvojuma regulu⁴⁵, kā arī uz Komisijas izstrādātajām nostādnēm par valsts atbalstu pētniecībai⁴⁶.

56. Protams, Vispārējā grupu atbrīvojuma regula – saistošs tiesību akts LESD 288. panta otrās daļas izpratnē – attiecīgi ir jāņem vērā, vērtējot izskatāmās lietas faktiskos apstākļus. Tomēr, tuvāk aplūkojot, regulas rezolutīvajā daļā nav atrodamas atsauces uz kaut kādu robežvērtību 20 % apmērā. Šāda procentu likme kā standarta piemērs ir minēta vienīgi attiecīgās regulas preambulā īpašā

42 — Tikai garāmejojot jāpiebilst, ka uzņēmējdarbība būtu notikusi arī tad, ja skolas aktu zāle būtiskā apmērā būtu izīrēta trešajām personām ārpus skolas pasākumiem bez sociālas vai kultūras ievirzes.

43 — Šajā kontekstā no lietas materiāliem izriet, ka 5,46 % no “*La Inmaculada*” skolas ēkas lietderīgās platības izmanto kāda bezpeļņas organizācija tādu izglītības pakalpojumu sniegšanai, kuriem nav valsts piešķirts finansiāls atbalsts. Valsts tiesai ir jāvērtē, vai šī īpašā darbība ir daļa no iepriekš minētās brīvprātīgās izglītības vai arī tas ir atsevišķs papildu komerciāls mācību piedāvājums.

44 — Komisija tiesas sēdē ir norādījusi, ka to skolēnu skaits, kuri ir izmantojuši “*La Inmaculada*” skolas brīvprātīgās izglītības piedāvājumu, veido līdz 23 % no skolēnu skaita. Tā apgalvo, ka šis skaitlis izriet no informācijas, kuru pati skola ir publicējusi savā tīmekļa vietnē. Šķiet, ka šajā ziņā Komisija balstās uz skolēnu skaitu 2008./2009. gada mācību programmās *bachillerato* un *formación profesional* (skat. www.escolapiosdegetafe.es/historia, pēdējo reizi apskatīta 2017. gada 12. janvārī). Tiesas uzdevums nav pārbaudīt šīs informācijas patiesumu un pilnīgumu.

45 — Komisijas 2014. gada 17. jūnija Regula (ES) Nr. 651/2014, ar ko noteiktas atbalsta kategorijas atzīst par saderīgām ar iekšējo tirgu, piemērojot Līguma 107. un 108. pantu (OV 2014, L 187, 1. lpp.).

46 — Komisijas paziņojums – Nostādnes par valsts atbalstu pētniecībai, izstrādei un inovācijai (OV 2014, C 198, 1. lpp.).

kontekstā, proti, saistībā ar pētniecības infrastruktūrām⁴⁷. Būtībā identisks formulējums – atkal saistībā ar pētniecības organizācijām un pētniecības infrastruktūrām – ir atrodams nostādnēs par valsts atbalstu pētniecībai, kas nav juridiski saistošs Komisijas paziņojums, ar kuru tā dara zināmu savu administratīvo praksi un ierosina dalībvalstīm konkrētus pasākumus⁴⁸.

57. Ņemot vērā iepriekš minēto, es neuzskatu, ka ir obligāti jāvispārina salīdzinoši augstā robežvērtība 20 % apmērā, kuru Komisija ir izstrādājusi īpaši pētniecības infrastruktūrām, un ka tā būtu vispārīgi jāizmanto, nosakot, vai kādai darbībai ir vai nav saimniecisks raksturs.

58. Gluži pretēji, ievērojot vispārārtzīto robežvērtību konkurences tiesību⁴⁹ un pārējās būtiskajās iekšējā tirgus jomās⁵⁰, ir jāuzskata, ka saimnieciskā darbība salīdzinājumā ar tādu, kurai nav saimnieciska rakstura, parasti par maznozīmīgu var tikt uzskatīta tikai tad, ja tās apjoms ir mazāks par 10 % no konkrētās struktūras attiecīgās darbības noteiktā sektorā (šajā gadījumā – kongregācijas darbība 10 % apmērā izglītības pakalpojumu jomā).

59. Turpretim, ja tādas struktūras kā kongregācija saimnieciskā darbība sasniegtu vai pārsniegtu 10 % apmēru, būtu jāuzskata, ka attiecīgā struktūra daļēji veic saimniecisko darbību un daļēji veic tādu darbību, kurai nav saimnieciska rakstura. Tādējādi arī valsts piemērotā labvēlīgākā attieksme, šajā gadījumā – atbrīvojums no nodokļa, būtu proporcionāli (*pro rata*) jāuzskata par varbūtēju priekšrocību, kura būtu jāvērtē, ņemot vērā valsts atbalsta aizliegumu atbilstoši LESD 107. panta 1. punktam.

60. Kopumā var secināt, ka sakarā ar to, ka Katoļu baznīca neveic saimniecisko darbību, tāds atbrīvojums no nodokļa, kāds tas ir izskatāmajā lietā, vispār neietilpst LESD 107. panta 1. punkta piemērošanas jomā, ja tas attiecas uz skolas ēku, kuru baznīca, istenojot savu sociālo, kultūras un izglītības misiju, izmanto, lai sniegtu izglītības pakalpojumus. Turpretim saimnieciskā darbība tiek veikta, ja attiecīgā ēka tiek izmantota patiesi komerciāliem mērķiem.

b) Četri LESD 107. panta 1. punkta piemērošanas nosacījumi

61. Tikai tad, ja kongregācija atbilstoši iepriekš minētajam⁵¹ veic saimniecisko darbību un līdz ar to ir uzskatāma par uzņēmumu, tās prasītais atbrīvojums no nodokļa ir jāvērtē atbilstoši LESD 107. panta 1. punktam.

62. Saskaņā ar LESD 107. panta 1. punktu, “ja vien Līgumi neparedz ko citu, ar iekšējo tirgu nav saderīgs nekāds atbalsts, ko piešķir dalībvalstis vai ko jebkādā citā veidā piešķir no valsts līdzekļiem un kas rada vai draud radīt konkurences izkropļojumus, dodot priekšroku konkrētiem uzņēmumiem vai konkrētu preču ražošanai, ciktāl tāds atbalsts iespaido tirdzniecību starp dalībvalstīm”.

63. Kvalificēšanai par “valsts atbalstu” LESD 107. panta 1. punkta izpratnē ir nepieciešams, lai būtu izpildīti visi šajā noteikumā paredzētie nosacījumi⁵².

47 — Regulas Nr. 651/2014 preambulas 49. apsvērumš.

48 — Nostādņu 20. punkts.

49 — Lai vērtētu jautājumu, vai LESD 101. un 102. panta kontekstā noteikta uzņēmumu rīcība var jūtami ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm, judikatūrā un Komisijas praksē – līdztekus citiem kritērijiem – kā kritērijs ir izvirzīts arī tirgus daļas sliekšnis 5 % apmērā; šajā ziņā skat. Komisijas paziņojumu “Pamatnostādes par Līguma 81. un 82. pantā ietverto jēdzienu “ietekme uz tirdzniecību””, 46., 52. un 53. punkts (OV 2004, C 101, 81. lpp.).

50 — Tā, piemēram, pievienotās vērtības nodokļa jomā Komisija ļāva Vācijai izslēgt nodokļa atskaitīšanas tiesības par tādām precēm un pakalpojumiem, kas vairāk nekā 90 % apmērā izmantoti nodokļa maksātāja vai tā darbinieku personiskajām vajadzībām vai izmantoti ar komercdarbību nesaistītiem mērķiem (Padomes 2000. gada 28. februāra Lēmuma 2000/186/EK 1. pants, OV 2000, L 59, 12. lpp.). Tātad šajā gadījumā saimnieciskā darbība var tikt uzskatīta par pilnībā mazsvarīgu tikai tad, ja tā nesasniedz 10 % apmēru.

51 — Skat. šo secinājumu 36.–60. punktu.

52 — Spriedumi, 2003. gada 24. jūlijs, *Altmark Trans un Regierungspräsidium Magdeburg* (C-280/00, EU:C:2003:415, 74. punkts); 2013. gada 8. maijs, *Libert u.c.* (C-197/11 un C-203/11, EU:C:2013:288, 74. punkts), kā arī 2016. gada 21. decembris, Komisija/*Hansestadt Lübeck* (C-524/14 P, EU:C:2016:971, 40. punkts) un Komisija/*World Duty Free Group u.c.* (C-20/15 P un C-21/15 P, EU:C:2016:981, 53. punkts).

64. Tā, pirmkārt, ir jābūt valsts intervencei vai valsts līdzekļu izmantošanai. Otrkārt, šai intervencei ir jābūt tādai, kura var ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm. Treškārt, intervencei ir jābūt tādai, ar ko tiek radīta priekšrocība tās saņēmējam. Ceturtkārt, intervencei ir jārada vai jādraud radīt konkurences izkropļojumus⁵³.

65. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru, veicot šo nosacījumu izvērtējumu, valsts iestāžu izvirzītajiem subjektīvajiem mērķiem ir mazāka nozīme nekā intervences radītajām sekām⁵⁴.

i) Valsts intervence vai valsts līdzekļu izmantošana

66. Vispirms, kas attiecas uz “atbalsta, ko piešķir dalībvalstis vai ko jebkādā citā veidā piešķir no valsts līdzekļiem,” kritēriju, ir atzīts, ka LESD 107. panta 1. punkts ietver ne tikai tādus pozitīvus atbalstus kā subsidijas, bet arī intervences pasākumus, kas dažādos veidos samazina izmaksas, kuras parasti tiek iekļautas uzņēmuma budžetā un kuras, lai gan nav subsidijas vārda tiešākajā nozīmē, ir līdzīgas pēc rakstura, un kurām piemīt tāda pati iedarbība⁵⁵.

67. LESD 107. panta 1. punkts attiecas arī uz nodokļu priekšrocību, kas, kaut arī tā nav valsts līdzekļu piešķiršana, tomēr saņēmējiem rada finansiāli izdevīgāku stāvokli nekā pārējiem nodokļu maksātājiem⁵⁶. Protams, tā tas ir arī tad, ja atbilstošu priekšrocību piešķir kāds valsts pārvaldes subjekts, šajā gadījumā – pašvaldība, vai arī piešķirtā priekšrocība samazina tā ieņēmumus, jo LESD 107. panta 1. punkts attiecas uz visiem intervences pasākumiem, kuri tiek finansēti no valsts līdzekļiem un kuri ir piedāvājami valstij⁵⁷.

68. Apstākļi, ka izskatāmajā lietā strīdīgais atbrīvojums no nodokļa izriet no 1979. gada nolīguma un tādējādi tam ir starptautiska izcelsme, neatņem tam valsts intervences un valsts līdzekļu izmantošanas statusu. Pirmkārt, 1979. gada nolīgums ir noslēgts, būtiski līdzdarbojoties Spānijas valstij, kā arī tā šo līgumu ir ratificējusi; tādējādi no Savienības tiesību viedokļa pret to ir jāattiecas kā pret valsts tiesību aktu. Otrkārt, Nolīgums saistībā ar ēku, ietaišu un būvdarbu nodokli samazina Spānijas valsts ienākumus. Treškārt, Spānijas valsts būtiski līdzdarbojas jautājumos par Nolīguma interpretāciju un precizēšanu, kā to it īpaši pierāda dažādie Finanšu ministrijas rīkojumi⁵⁸. Un, ceturtkārt, saskaņā ar Nolīguma VI pantu strīdu izšķiršanas mehānisms piešķir Spānijas valstij izšķirošu lomu Nolīguma interpretācijā un turpmākā izstrādē.

53 — Spriedumi, 2003. gada 24. jūlijs, *Altmark Trans un Regierungspräsidium Magdeburg* (C-280/00, EU:C:2003:415, 75. punkts); 2013. gada 8. maijs, *Libert* u.c. (C-197/11 un C-203/11, EU:C:2013:288, 74. punkts), kā arī 2016. gada 21. decembris, *Komisija/Hansestadt Lübeck* (C-524/14 P, EU:C:2016:971, 40. punkts) un *Komisija/World Duty Free Group* u.c. (C-20/15 P un C-21/15 P, EU:C:2016:981, 53. punkts).

54 — Spriedumi, 2005. gada 3. marts, *Heiser* (C-172/03, EU:C:2005:130, 46. punkts); 2011. gada 9. jūnijs, *Comitato “Venezia vuole vivere”* u.c./Komisija (C-71/09 P, C-73/09 P un C-76/09 P, EU:C:2011:368, 94. punkts); 2016. gada 26. oktobris, *Orange/Komisija* (C-211/15 P, EU:C:2016:798, 38. punkts), un 2016. gada 21. decembris, *Komisija/Hansestadt Lübeck* (C-524/14 P, EU:C:2016:971, 48. punkts).

55 — Spriedumi, 1961. gada 23. februāris, *De Gezamenlijke Steenkolenmijnen in Limburg/Augstā* iestāde (30/59, EU:C:1961:2, 43. lpp.); 1994. gada 15. marts, *Banco Exterior de España* (C-387/92, EU:C:1994:100, 13. punkts); 1996. gada 11. jūlijs, *SFEI* u.c. (C-39/94, EU:C:1996:285, 58. punkts), un 2015. gada 14. janvāris, *Eventech* (C-518/13, EU:C:2015:9, 33. punkts).

56 — Spriedumi, 1994. gada 15. marts, *Banco Exterior de España* (C-387/92, EU:C:1994:100, 14. punkts); 2011. gada 15. novembris, *Komisija un Spānija/Government of Gibraltar un Apvienotā Karaliste* (C-106/09 P un C-107/09 P, EU:C:2011:732, 72. punkts); 2014. gada 9. oktobris, *Ministerio de Defensa un Navantia* (C-522/13, EU:C:2014:2262, 23. punkts), un 2016. gada 21. decembris, *Komisija/World Duty Free Group* u.c. (C-20/15 P un C-21/15 P, EU:C:2016:981, 56. punkts); līdzīgi spriedums, 2006. gada 22. jūnijs, *Belģija un Forum 187/Komisija* (C-182/03 un C-217/03, EU:C:2006:416, it īpaši 81. punkts).

57 — Šādā nozīmē skat. spriedumus, 1987. gada 14. oktobris, *Vācija/Komisija* (248/84, EU:C:1987:437, 17. punkts), un 2006. gada 6. septembris, *Portugāle/Komisija* (C-88/03, EU:C:2006:511, 55. punkts).

58 — Skat. iepriekš šo secinājumu 13. punktu.

ii) *Selektīva priekšrocība*

69. LESD 107. panta 1. punktā ir aizliegts atbalsts, “dodot priekšroku konkrētiem uzņēmumiem vai konkrētu preču ražošanai”, proti, selektīvs atbalsts⁵⁹. Šīs priekšrocības selektivitātes pazīme saskaņā ar judikatūru ir tāda, ka konkrētiem uzņēmumiem vai konkrētu preču ražošanai tiek radīta priekšrocība atšķirībā no citiem uzņēmumiem vai konkrētu preču ražošanas, kas, ņemot vērā attiecīgā tiesiskā regulējuma mērķi, faktiskā un juridiskā ziņā ir līdzīgā situācijā⁶⁰.

70. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru, lai nodokļa priekšrocību uzskatītu par selektīvu, nozīme ir tam, ka attiecīgā valsts intervence ir atkāpe no kopējās sistēmas tiktāl, ka ar to tiek ieviestas nepamatotas atšķirības starp tirgus dalībniekiem, kuri, ņemot vērā attiecīgās dalībvalsts nodokļu sistēmai paredzēto mērķi, ir faktiski un juridiski līdzīgā situācijā⁶¹.

71. Saskaņā ar “kopējo sistēmu”, par kuru ir runa šajā gadījumā, Spānijā visām ēkām, ietaisēm un būvdarbiem tiek piemērots nodoklis, kuru saņem pašvaldības. Apstākļi, ka vienīgi Katoļu baznīcai, pamatojoties uz 1979. gada nolīgumu, nav jāmaksā šis nodoklis, rada baznīcai priekšrocību, ja tā veic saimniecisko un tādējādi arī uzņēmējdarbību, kas to nostāda izdevīgākā finansiālā situācijā nekā pārējos uzņēmējus⁶². Tā nekādā gadījumā nav priekšrocība, kas balstītos uz vispārēji piemērojamu pasākumu, kurš bez izņēmuma piemērojams visiem saimnieciskās darbības subjektiem, un būtu pieejama ikvienam, kurš atbilst prasītajiem nosacījumiem⁶³.

72. Protams, Tiesa atzīst, ka nodokļu priekšrocība nav selektīva tādā gadījumā, ja tā var tikt pamatota ar nodokļu sistēmas, kuras daļa tā ir, raksturu vai vispārējiem mērķiem, it īpaši tad, ja nodokļu režīms tieši izriet no valsts nodokļu sistēmai pamatā esošajiem vai vadošajiem principiem⁶⁴. Tomēr, ņemot vērā visu mums pieejamo informāciju, tādā gadījumā kā izskatāmajā lietā nekas neliecina par šāda pamatojuma esamību. Tas tādēļ, ka pamatojums Katoļu baznīcas atbrīvojumam no nodokļa neizriet nedz no attiecīgā nodokļu režīma, nedz no Spānijas nodokļu sistēmas pamatā esošajiem vai vadošajiem principiem. Gluži pretēji, strīdīgais atbrīvojums no nodokļa ir balstīts uz 1979. gada nolīgumu. Tātad tas ir balstīts uz vērtējumu, kura iesākums ir meklējams ārpus Spānijas nodokļu režīma, un tādējādi tas nevar izslēgt priekšrocības selektīvo raksturu.

59 — Spriedums, 2015. gada 14. janvāris, *Eventech* (C-518/13, EU:C:2015:9, 54. punkts).

60 — Spriedumi, 2005. gada 3. marts, *Heiser* (C-172/03, EU:C:2005:130, 40. punkts); 2015. gada 14. janvāris, *Eventech* (C-518/13, EU:C:2015:9, 55. punkts), kā arī 2016. gada 21. decembris, Komisija/*Hansestadt Lübeck* (C-524/14 P, EU:C:2016:971, 41. un 54. punkts) un Komisija/*World Duty Free Group* u.c. (C-20/15 P un C-21/15 P, EU:C:2016:981, 54. punkts); šādā nozīmē skat. jau spriedumu, 2001. gada 8. novembris, *Adria-Wien Pipeline* un *Wietersdorfer & Peggauer Zementwerke* (C-143/99, EU:C:2001:598, 41. punkts).

61 — Spriedumi, 2001. gada 8. novembris, *Adria-Wien Pipeline* un *Wietersdorfer & Peggauer Zementwerke* (C-143/99, EU:C:2001:598, 41. un 42. punkts); 2006. gada 6. septembris, Portugāle/Komisija (C-88/03, EU:C:2006:511, 54. un 56. punkts); 2011. gada 15. novembris, Komisija un Spānija/*Government of Gibraltar* un Apvienotā Karaliste (C-106/09 P un C-107/09 P, EU:C:2011:732, 73., 75. un 101. punkts), un 2016. gada 21. decembris, Komisija/*World Duty Free Group* u.c. (C-20/15 P un C-21/15 P, EU:C:2016:981, 54. un 60. punkts).

62 — Par finansiālo priekšrocību kritēriju skat. spriedumus, 2006. gada 15. jūnijs, *Air Liquide Industries Belgium* (C-393/04 un C-41/05, EU:C:2006:403, 30. punkts); 2014. gada 9. oktobris, *Ministerio de Defensa* un *Navantia* (C-522/13, EU:C:2014:2262, 23. punkts); 2015. gada 8. septembris, *Taricco* u.c. (C-105/14, EU:C:2015:555, 61. punkts), un 2016. gada 21. decembris, Komisija/*World Duty Free Group* u.c. (C-20/15 P un C-21/15 P, EU:C:2016:981, 56. punkts).

63 — Par vispārēji piemērojamu pasākumu, kuri bez izņēmuma piemērojami visiem saimnieciskās darbības subjektiem, problemātiku skat. spriedumus, 2013. gada 18. jūlijs, *P* (C-6/12, EU:C:2013:525, 18. punkts); 2014. gada 9. oktobris, *Ministerio de Defensa* un *Navantia* (C-522/13, EU:C:2014:2262, 23. punkts), un 2016. gada 21. decembris, Komisija/*World Duty Free Group* u.c. (C-20/15 P un C-21/15 P, EU:C:2016:981, 56. un 59. punkts); šādā nozīmē skat. jau spriedumu, 2001. gada 8. novembris, *Adria-Wien Pipeline* un *Wietersdorfer & Peggauer Zementwerke* (C-143/99, EU:C:2001:598, 35. punkts).

64 — Spriedumi, 2004. gada 29. aprīlis, Nīderlande/Komisija (C-159/01, EU:C:2004:246, 42. un 43. punkts); 2013. gada 18. jūlijs, *P* (C-6/12, EU:C:2013:525, 22. punkts), kā arī 2016. gada 21. decembris, Komisija/*World Duty Free Group* u.c. (C-20/15 P un C-21/15 P, EU:C:2016:981, 58. punkts) un Komisija/*Hansestadt Lübeck* (C-524/14 P, EU:C:2016:971, 41. punkts); līdzīgi skat. spriedumus, 2001. gada 8. novembris, *Adria-Wien Pipeline* un *Wietersdorfer & Peggauer Zementwerke* (C-143/99, EU:C:2001:598, 42. punkts), un 2014. gada 9. oktobris, *Ministerio de Defensa* un *Navantia* (C-522/13, EU:C:2014:2262, 42. un 43. punkts).

73. Selektīva priekšrocība LESD 107. panta 1. punkta izpratnē varētu nebūt arī tad, ja ar strīdīgo atbrīvojumu no nodokļa būtu tikai jākompensē jebkādi apgrūtinājumi, kurus Katoļu baznīca uzņēmusies sabiedrisko pakalpojumu jomā. Šajā ziņā nozīmīgi ir kritēriji, kas definēti judikatūrā lietā *Altmark Trans*⁶⁵.

74. Piemērojot šos kritērijus – ievērojot konstitucionālo uzdevumu, kas izriet no LESD 17. panta 1. punkta – ir pienācīgi jāņem vērā baznīcu īpašais statuss. Tas gan, ļoti iespējams, var nozīmēt, ka izglītības pakalpojumi, kurus piedāvā baznīcas skola, tiek uzskatīti par ieguldījumu sabiedrisko pakalpojumu jomā, it īpaši tad, ja šie izglītības pakalpojumi ir iekļauti valsts izglītības sistēmā⁶⁶.

75. Tomēr Katoļu baznīcas *vispārējs* atbrīvojums no ēku, ietaišu un būvdarbu nodokļa pats par sevi nav objektīva un galvenokārt pārskatāmi aprēķināta kompensācija par *īpašajiem* apgrūtinājumiem, kas baznīcām rodas, veicot sabiedriskā pakalpojuma pienākumus⁶⁷. Gluži pretēji, šāda kompensācija varētu tikt nodrošināta tikai ar mērķtiecīgiem pasākumiem, it īpaši, ar konkrētiem valsts finanšu piešķirumiem, turklāt katrā ziņā būtu jāizvērtē, vai tie finanšu piešķirumi, kurus kongregācija jau tā saņem no Spānijas valsts, nav pietiekama kompensācija.

76. Neesot šiem priekšnoteikumiem, tādā gadījumā kā izskatāmajā lietā atbilstoši judikatūrai *Altmark Trans* nevar tikt izslēgts, ka Katoļu baznīca gūst selektīvu priekšrocību.

iii) Tirdzniecības starp dalībvalstīm ietekmēšana un konkurences izkropļošana

77. Kā trešais, tā ceturtais LESD 107. panta 1. punkta nosacījums, kuri savstarpēji ir cieši saistīti, ir attiecīgi veltīti valsts atbalsta radītajai ietekmei uz konkurenci vai Savienības iekšējo tirdzniecību. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru šajā kontekstā nav jāpierāda faktiskā ietekme uz tirdzniecību starp dalībvalstīm un faktiskais konkurences izkropļojums, bet gan tikai jāizvērtē, vai attiecīgais pasākums var ietekmēt šo tirdzniecību un izkropļot konkurenci⁶⁸.

78. Pasākums vienmēr var ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm jau tad, ja ar to tiek nostiprināts kāda uzņēmuma stāvoklis salīdzinājumā ar citiem uzņēmumiem, kuri konkurē šajā tirgū. Šajā ziņā atbalstu saņemošajam uzņēmumam pašam nav obligāti jāpiedalās Savienības iekšējā tirdzniecībā⁶⁹.

79. Attiecībā uz nosacījumu par konkurences izkropļošanu ir jāuzsver, ka atbalsts, ar ko paredzēts uzņēmumu atbrīvot no izmaksām, kuras tam parasti būtu jāsedz saistībā ar ikdienas pārvaldību vai parastu darbību, principā rada konkurences nosacījumu izkropļojumu⁷⁰.

65 — Spriedums, 2003. gada 24. jūlijs, *Altmark Trans* un *Regierungspräsidium Magdeburg* (C-280/00, EU:C:2003:415, 83.–94. punkts, it īpaši 88.–93. punkts); kopš tā laika pastāvīgajā judikatūrā kā pēdējo skat. spriedumu, 2016. gada 26. oktobris, *Orange/Komisija* (C-211/15 P, EU:C:2016:798, 42. un 44. punkts).

66 — Judikatūras lietā *Altmark Trans* pirmais kritērijs (spriedums, 2003. gada 24. jūlijs, *Altmark Trans* un *Regierungspräsidium Magdeburg*, C-280/00, EU:C:2003:415, 89. punkts).

67 — Judikatūras lietā *Altmark Trans* otrais kritērijs (spriedums, 2003. gada 24. jūlijs, *Altmark Trans* un *Regierungspräsidium Magdeburg*, C-280/00, EU:C:2003:415, 90. un 91. punkts).

68 — Spriedumi, 2006. gada 10. janvāris, *Cassa di Risparmio di Firenze* u.c. (C-222/04, EU:C:2006:8, 140. punkts); 2015. gada 14. janvāris, *Eventech* (C-518/13, EU:C:2015:9, 65. punkts); 2016. gada 26. oktobris, *Orange/Komisija* (C-211/15 P, EU:C:2016:798, 64. punkts), un 2016. gada 21. decembris, *Vervloet* u.c. (C-76/15, EU:C:2016:975, 102. punkts).

69 — Spriedumi, 2006. gada 10. janvāris, *Cassa di Risparmio di Firenze* u.c. (C-222/04, EU:C:2006:8, 141.–143. punkts); 2015. gada 14. janvāris, *Eventech* (C-518/13, EU:C:2015:9, 66. un 67. punkts), un 2016. gada 21. decembris, *Vervloet* u.c. (C-76/15, EU:C:2016:975, 104. punkts).

70 — Spriedumi, 2009. gada 30. aprīlis, Komisija/Itālija un *Wam* (C-494/06 P, EU:C:2009:272, 54. punkts), un 2016. gada 26. oktobris, *Orange/Komisija* (C-211/15 P, EU:C:2016:798, 66. punkts).

80. *Komerčiāli* sniegtiem izglītības pakalpojumiem, par kādiem es diskutēju šajā manu secinājumu daļā, tātad, konkrēti – brīvprātīgās izglītības piedāvājumam un pārējiem skolas fakultatīvajiem piedāvājumiem, katrā ziņā ir savs tirgus, kurā lielāki un pat mazāki pakalpojumu sniedzēji var veikt pārrobežu darbību. Ja kāds šādu izglītības pakalpojumu sniedzējs, kā izskatāmajā lietā – Katoļu baznīca, saņem atbrīvojumu no ēku, ietaišu un būvdarbu nodokļa, turpretim viņa faktiskajiem vai potenciālajiem konkurentiem līdzīgā situācijā šis nodoklis ir jāmaksā, tad attiecīgais pakalpojumu sniedzējs gūst izmaksu priekšrocību, kas var pozitīvi ietekmēt viņa konkurētspēju.

81. Jāatzīst, ka nodoklis EUR 23 730,41 apmērā, kas izskatāmajā lietā kongregācijai ir jāmaksā par “*La Inmaculada*” skolas aktu zāles pārbūvi, šķiet samērā neliels salīdzinājumā ar citiem iekšējā tirgus izmaksu faktoriem.

82. Tomēr saskaņā ar pastāvīgo judikatūru Savienības tiesībās nav noteikts sliekšnis vai procentuālā daļa, kuru nepārsniegšanas gadījumā varētu tikt uzskatīts, ka tirdzniecība starp dalībvalstīm nav ietekmēta. Proti, nedz salīdzinoši mazā atbalsta summa, nedz salīdzinoši mazais tā uzņēmuma lielums, kas saņem atbalstu, *a priori* neizslēdz iespēju, ka tirdzniecība starp dalībvalstīm ir ietekmēta⁷¹.

83. Tātad, ja kādas struktūras saimnieciskā darbība ir pietiekami būtiska, lai attiecīgo struktūru kvalificētu kā uzņēmumu Savienības tiesību konkurences noteikumu izpratnē (kas ir pirmais jautājums, kurš jānoskaidro, lai piemērotu LESD 107. pantu⁷²), tad arī salīdzinoši neliels atbalsts var ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm.

84. Turklāt Eiropas konkurences tiesībās valsts intervences ietekme uz Savienības iekšējo tirdzniecību un konkurenci iekšējā tirgū nekad nav jāvērtē izolēti, bet gan vienmēr tās ekonomiskajā un tiesiskajā kontekstā. Šajā ziņā ir jāņem vērā arī, vai tas ir izolēts individuāls gadījums vai arī runa ir par daudzām identiskām problēmām (“kopumu”)⁷³.

85. Ja kādas struktūras, kā izskatāmajā lietā – Katoļu baznīcas, īpašumā ir daudzi nekustamie īpašumi, kuriem visiem var tikt piemērots strīdīgais atbrīvojums no nodokļa, tad tās patiesās konkurences priekšrocības ievērojami pārsniedz apjomu, par kādu var rasties priekšstats, virspusēji aplūkojot pamatlietā strīdīgo summu EUR 23 730,41 apmērā par vienu atsevišķu būvniecības projektu, izskatāmajā lietā – “*La Inmaculada*” skolas aktu zāles remontu. Tas tādēļ, ka Katoļu baznīca kā izglītības pakalpojumu sniedzēja savos izmaksu aprēķinos principā var ņemt vērā priekšrocības, kas tai attiecībā uz visām skolas ēkām rodas no atbrīvojuma no ēku, ietaišu un būvdarbu nodokļa. Ja tiek ņemts vērā arī, ka 1979. gada nolīgumā ir paredzēti vēl vairāki citi atbrīvojumi no nodokļiem, šīs priekšrocības kļūst pat vēl lielākas.

71 — Spriedumi, 1990. gada 21. marts, Beļģija/Komisija (“*Tubemeuse*”, C-142/87, EU:C:1990:125, 43. punkts); 2003. gada 24. jūlijs, *Altmark Trans* un *Regierungspräsidium Magdeburg* (C-280/00, EU:C:2003:415, 81. punkts); 2015. gada 14. janvāris, *Eventech* (C-518/13, EU:C:2015:9, 68. punkts), un 2016. gada 21. decembris, *Vervloet* u.c. (C-76/15, EU:C:2016:975, 107. punkts).

72 — Šajā ziņā skat. manus iepriekš minētos apsvērumus par uzņēmuma jēdzienu, it īpaši šo secinājumu 53.–60. punktu.

73 — Galvenokārt šajā ziņā skat. spriedumu, 1991. gada 28. februāris, *Delimitis* (C-234/89, EU:C:1991:91, 19.–27. punkts), kurā ir secināts, ka, vērtējot uzņēmumu nolīgumu iespējamo ar konkurenci nesaderīgo ietekmi, būtiski ir ņemt vērā, ka tirgū pastāv “līdzīgu līgumu kopums”, kuri var radīt “kumulatīvu tirgus piekļuves bloķēšanu”; skat. turklāt arī spriedumus, 1994. gada 27. aprīlis, *Almelo* (C-393/92, EU:C:1994:171, 37. punkts), un 2015. gada 26. novembris, *Maxima Latvija* (C-345/14, EU:C:2015:784, 26. punkts); līdzīgi spriedums, 2014. gada 11. septembris, *CB/Komisija* (C-67/13 P, EU:C:2014:2204, 79. punkts).

86. Starp citu, arī saskaņā ar Eiropas Komisijas pieņemto *de minimis* regulējumu⁷⁴ tikai tādi atbalsta pasākumi, kuri jebkurā triju fiskālo gadu periodā nepārsniedz kopsummu EUR 200 000 apmērā, tiek uzskatīti par “pasākumiem, kuri neatbilst visiem Līguma 107. panta 1. punkta kritērijiem”. Saskaņā ar 1979. gada nolīgumu izskatāmajā lietā strīdīgais atbrīvojums no nodokļa nav ierobežots summas vai laika ziņā, bet gan saskaņā ar attiecīgā Nolīguma IV panta 1. punkta B) apakšpunktu tiek vispārēji un neierobežoti piemērots *visām* Katoļu baznīcas ēkām, ietaisēm un būvdarbiem Spānijā. Tādējādi uz šo atbrīvojumu no nodokļa nevar tikt attiecināts *de minimis* regulējums.

c) Starpsecinājumi

87. Tātad, ja kongregācija atbilstoši iepriekš minētajam veic saimniecisko darbību un tādējādi ir uzskatāma par uzņēmumu⁷⁵, tad tāds atbrīvojums no nodokļa kā strīdīgais atbrīvojums pamatlietā ir jākvalificē par valsts atbalstu, uz kuru attiecas LESD 107. panta 1. pantā noteiktais aizliegums.

3) Varbūtējās kvalifikācijas par valsts atbalstu sekas

88. Vēl atliek izskatīt jautājumu, kādas sekas pamatlietā var rasties, strīdīgo atbrīvojumu no nodokļa kvalificējot par valsts atbalstu LESD 107. panta 1. punkta izpratnē. Īpatnības šajā ziņā var izrietēt konkrēti no LESD 108. panta un 351. panta pirmās daļas, uz ko uzsvērti ir norādījusi galvenokārt Spānijas valdība. Lai iesniedzējtiesai varētu sniegt lietderīgu atbildi, noteikumā īsumā ir jāaplūko arī šīs abas tiesību normas un no tām izrietošā problemātika⁷⁶.

a) Par esoša un jauna valsts atbalsta LESD 108. panta izpratnē nošķiršanu

89. LESD 108. pantā ir nošķirtas esošas valsts atbalsta shēmas un jauns atbalsts. Ja jauns atbalsts nevar tikt īstenots, iekams to nav atļāvusi Komisija (LESD 108. panta 3. punkts), tad esošās atbalsta shēmas Komisija pastāvīgi pārskata (LESD 108. panta 1. punkts). Īsi sakot, uz jaunu atbalstu attiecas paziņošanas prasība un īstenošanas aizliegums, kurus neievērojot, atbalsta piešķiršana ir jāuzskata par nelikumīgu⁷⁷, turpretim esošas atbalsta shēmas var tikt īstenotas pastāvīgi tikmēr, kamēr Komisija nav konstatējusi to neatbilstību⁷⁸.

90. Tātad, ja strīdīgais atbrīvojums no nodokļa ir esoša atbalsta shēma LESD 108. panta 1. punkta izpratnē, tad iesniedzējtiesa tās piešķiršanu nevarētu kvalificēt kā nelikumīgu tikmēr, kamēr Komisija nav atzinusi, ka attiecīgā atbalsta shēma nav saderīga ar iekšējo tirgu.

91. Virspusēji aplūkojot, par labu pieņēmumam, ka tā ir esoša atbalsta shēma, liecina apstākļi, ka 1979. gada nolīgums ir noslēgts laikā, pirms Spānija pievienojās Eiropas Kopienām; kā zināms, pievienošanās notika tikai 1986. gadā.

74 — Komisijas 2013. gada 18. decembra Regulas (ES) Nr. 1407/2013 par Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. un 108. panta piemērošanu *de minimis* atbalstam (OV 2013, L 352, 1. lpp.) 3. panta 1. un 2. punkts. Kā izriet no šīs regulas 7. panta 1. punkta, tā ir piemērojama arī atbalstam, kas piešķirts pirms tās stāšanās spēkā.

75 — Skat. iepriekš šo secinājumu 36.–60. punktu.

76 — Par nepieciešamību sniegt iesniedzējtiesai lietderīgu atbildi un turklāt nepieciešamības gadījumā analizēt arī Savienības tiesību aspektus, kuri nav tieši lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu priekšmets, skat. spriedumus, 1990. gada 12. decembris, *SARPP* (C-241/89, EU:C:1990:459, 8. punkts); 2009. gada 2. decembris, *Aventis Pasteur* (C-358/08, EU:C:2009:744, 50. punkts); 2014. gada 18. decembris, *Centre public d'action sociale d'Ottignies-Louvain-La-Neuve* (C-562/13, EU:C:2014:2453, 37. punkts), un 2015. gada 17. decembris, *Neptune Distribution* (C-157/14, EU:C:2015:823, 33. un 34. punkts).

77 — Spriedumi, 1990. gada 14. februāris, Francija/Komisija (C-301/87, EU:C:1990:67, 17. punkts); 2008. gada 12. februāris, *Centre d'exportation du livre français* (C-199/06, EU:C:2008:79, 36. un 37. punkts); 2013. gada 21. novembris, *Deutsche Lufthansa* (C-284/12, EU:C:2013:755, 25. un 26. punkts), un 2015. gada 11. novembris, *Klausner Holz Niedersachsen* (C-505/14, EU:C:2015:742, 18. un 19. punkts).

78 — Spriedumi, 1994. gada 15. marts, *Banco Exterior de España* (C-387/92, EU:C:1994:100, 20. punkts); 2013. gada 18. jūlijs, *P* (C-6/12, EU:C:2013:525, 36. punkts), un 2016. gada 26. oktobris, *DEI*/Komisija (C-590/14 P, EU:C:2016:797, 45. punkts).

92. Tomēr, lai pasākumu kvalificētu par esošu atbalsta shēmu vai jaunu atbalstu, noteicošajam būtu jābūt tikai brīdim, kurā rodas vai draud rasties ar atbalstu saistītā konkurences izkropļošana⁷⁹. Izskatāmajā lietā šāda konkurences izkropļošana varēja notikt tikai 1988. gadā, kad Spānija faktiski ieviesa ēku, ietaišu un būvdarbu nodokli. Šajā brīdī Spānija jau bija Eiropas Kopienu dalībvalsts.

93. Līdz ar to tāds atbrīvojums no nodokļa kā izskatāmajā lietā nevar tikt kvalificēts par esošu atbalsta shēmu, bet gan tas ir jāuzskata par jaunu atbalstu. Tādējādi LESD 108. panta neliegtu iesniedzējtiesai uzskatīt, ka pamatlietā ir runa par nelikumīga atbalsta piešķiršanu.

b) Par LESD 351. panta ievērošanu, ņemot vērā 1979. gada nolīgumu

94. Visbeidzot, atliek noskaidrot, vai ar LESD 351. pantu iesniedzējtiesai pamatlietā ir ļauts vai pat uzlikts pienākums atkāpties no valsts atbalsta aizlieguma, kas noteikts LESD 107. panta 1. punktā, un piešķirt Katoļu baznīcai strīdīgo atbrīvojumu no nodokļa, pat ja faktiski runa būtu par nelikumīgu valsts atbalstu.

95. Saskaņā ar LESD 351. panta pirmo daļu Savienības tiesības neietekmē tiesības un pienākumus, kas uzliktas ar starptautisku nolīgumu, kuru dalībvalsts pirms pievienošanās Savienībai ir noslēgusi ar trešo valsti.

96. LESD 351. pants ir vispārpiemērojams un attiecas uz visiem starptautiskajiem nolīgumiem, kuri var ietekmēt Savienības tiesību piemērošanu, neatkarīgi no to priekšmeta⁸⁰. Tādējādi šī tiesību norma katrā ziņā var tikt piemērota arī 1979. gada nolīgumam.

97. Tomēr no LESD 351. panta neizriet *pienākums* atkāpties no tādiem Savienības tiesību noteikumiem kā LESD 107. panta 1. punkts. Gluži pretēji, dalībvalstīm ir sniegta vienīgi *iespēja* ievērot varbūtējas starptautiskās saistības, kuras tās ir uzņēmušas pirms pievienošanās Savienībai⁸¹, un vajadzības gadījumā šajā nolūkā atkāpties no Savienības tiesību noteikumiem⁸². Turpretim, ja attiecīgajā starptautiskajā nolīgumā dalībvalstīm ir paredzēta rīcības brīvība, tām šī brīvība ir jāizmanto tā, lai dalībvalsts rīcība atbilstu Savienības tiesību normām⁸³.

98. Katrā ziņā starptautisko saistību apjoms, kas Spānijai izriet no 1979. gada nolīguma, nav jānosaka Tiesai, bet gan valsts tiesai⁸⁴.

99. Tādēļ iesniedzējtiesai būs jāizvērtē, vai no 1979. gada nolīguma IV panta 1. punkta B) apakšpunkta obligāti izriet, ka Katoļu baznīca attiecībā uz *visām* tās celtnēm Spānijā – arī tām, kuras pilnībā vai daļēji tiek izmantotas saimnieciskajai darbībai, – *principā* ir jāatbrīvo no ēku, ietaišu un būvdarbu nodokļa. Tikai šādā gadījumā rastos konflikts ar valsts atbalsta aizliegumu saskaņā ar LESD 107. panta 1. punktu, un tikai šajā kontekstā atbilstoši LESD 351. panta pirmajai daļai iesniedzējtiesa drīkstētu atkāpties no LESD 107. panta 1. punkta, pieņemot nolēmumu pamatlietā.

79 — Šādā nozīmē skat. jau manus secinājumus lietā *Vervloet* u.c. (C-76/15, EU:C:2016:386, 115. punkts) attiecībā uz jautājumu, kad valsts atbalsts ir uzskatāms par “piešķirtu” vai “istenotu” LESD 108. panta 3. punkta izpratnē. Tas pats konkurences izkropļojuma rašanās kritērijs var tikt izmantots arī, lai nošķirtu jaunu atbalstu no jau esošas atbalsta shēmas.

80 — Spriedumi, 1980. gada 14. oktobris, *Burgoa* (812/79, EU:C:1980:231, 6. punkts), un 1993. gada 2. augusts, *Levy* (C-158/91, EU:C:1993:332, 11. punkts).

81 — Spriedumi, 1995. gada 28. marts, *Evans Medical* un *Macfarlan Smith* (C-324/93, EU:C:1995:84, 27. punkts); 1997. gada 14. janvāris, *Centro-Com* (C-124/95, EU:C:1997:8, 56. punkts), un 2011. gada 21. decembris, *Air Transport Association of America* u.c. (C-366/10, EU:C:2011:864, 61. punkts).

82 — Šādā nozīmē skat. spriedumus, 1997. gada 14. janvāris, *Centro-Com* (C-124/95, EU:C:1997:8, 61. punkts), un 2008. gada 3. septembris, *Kadi* un *Al Barakaat International Foundation/Padome* un Komisija (C-402/05 P un C-415/05 P, EU:C:2008:461, 301. punkts).

83 — Spriedums, 1995. gada 28. marts, *Evans Medical* un *Macfarlan Smith* (C-324/93, EU:C:1995:84, 32. punkts).

84 — Spriedumi, 1993. gada 2. augusts, *Levy* (C-158/91, EU:C:1993:332, 21. punkts); 1995. gada 28. marts, *Evans Medical* un *Macfarlan Smith* (C-324/93, EU:C:1995:84, 29. punkts), un 1997. gada 14. janvāris, *Centro-Com* (C-124/95, EU:C:1997:8, 58. punkts).

100. Jāpiebilst, ka saskaņā ar LESD 351. panta otro daļu Spānijas valstij šādā gadījumā būtu pienākums veikt visus vajadzīgos pasākumus, lai novērstu varbūtējo 1979. gada nolīguma IV panta 1. punkta B) apakšpunkta nesaderību ar Savienības tiesību noteikumiem par valsts atbalstu. Vispirms Spānijai būtu aktīvi jāizmanto Nolīguma VI pantā paredzētais strīdu izšķiršanas mehānisms, lai, vienojoties ar Svēto Krēslu – vismaz attiecībā uz nākotni – panāktu tādu Nolīguma IV panta 1. punkta B) apakšpunkta interpretāciju, kas būtu saderīga ar Savienības tiesībām, it īpaši ar LESD 107. panta 1. punktu. Ja šie centieni saprātīgā termiņā neļautu rast ar Savienības tiesībām saderīgu risinājumu, Spānijai būtu jādenonsē Nolīgums⁸⁵.

4) Kopsavilkums

101. Kopumā var secināt:

Tāds atbrīvojums no nodokļa kā strīdīgais atbrīvojums izskatāmajā lietā nav pretrunā valsts atbalsta aizliegumam LESD 107. panta 1. punkta izpratnē, ja tas attiecas uz skolas ēku, kuru Katoļu baznīca, īstenojot savu sociālo, kultūras un izglītības misiju, izmanto, lai sniegtu izglītības pakalpojumus. Turpretim šāds atbrīvojums no nodokļa saskaņā ar LESD 107. panta 1. punktu ir aizliegts valsts atbalsts, ja attiecīgā ēka tiek izmantota patiesi komerciāliem mērķiem.

VI – Secinājumi

102. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, ierosinu Tiesai uz *Juzgado de lo Contencioso-administrativo Nr. 4 de Madrid* lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbildēt šādi:

Atbrīvojums no ēku, ietaišu un būvdarbu nodokļa, uz kuru Katoļu baznīcai ir tiesības saskaņā ar Spānijas valsts un Svētā Krēsla 1979. gada 3. janvāra nolīgumu par ekonomiskajiem jautājumiem, nav pretrunā valsts atbalsta aizliegumam LESD 107. panta 1. punkta izpratnē, ja tas attiecas uz skolas ēku, kuru Katoļu baznīca neizmanto komerciālu izglītības pakalpojumu sniegšanai, bet gan izmanto, lai sniegtu izglītības pakalpojumus, īstenojot savu sociālo, kultūras un izglītības misiju.

85 — Spriedumi, 1999. gada 14. septembris, Komisija/Belģija (C-170/98, EU:C:1999:411, 42. punkts), kā arī 2000. gada 4. jūlijs, Komisija/Portugāle (C-62/98, EU:C:2000:358, 49. punkts) un Komisija/Portugāle (C-84/98, EU:C:2000:359, 58. punkts).